

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
денної форми здобуття освіти
спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)) освітньо-професійної програми Середня освіта (Мова і література (англійська))
предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія)
предметної спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика) освітньо-професійної програми Середня освіта (Математика)
предметної спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) освітньо-професійної програми Середня освіта (Інформатика)

Укладач: Проценко Оксана Анатоліївна, доцент, к. філол. н.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри
української літератури
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри української
літератури Н.В. Горбач
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
філологічного факультету

Протокол № 1 від 05.09.2023 р.

Голова науково-методичної ради
філологічного факультету
І.Л. Мацегора
(підпис) (ініціали, прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін Другої предметної спеціальності	
Спеціальність 014 Середня освіта	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Предметні спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)) 014.03 Середня освіта (Історія) 014.04 Середня освіта (Математика) 014.09 Середня освіта (Інформатика)		Змістових модулів – 4	7-й
	Лекції		
Освітньо-професійні програми Середня освіта (Мова і література (англійська)) Середня освіта (Історія) Середня освіта (Математика) Середня освіта (Інформатика)		16 год.	–
		Практичні	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 20	8 год.	–
		Самостійна робота	
		74 год.	–
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія української літератури I половини ХХ століття» є засвоєння знань про розвиток новітньої української літератури у її реальних суперечностях, найвидатніших художніх здобутках, у боротьбі проти підпорядкування ідеологічним догмам.

Основні завдання вивчення дисципліни «Історія української літератури I половини ХХ століття»: ознайомитись із найпомітнішими письменницькими іменами та художніми творами; усвідомити повноту історико-літературних уявлень про український літературний процес початку ХХ століття; виробити навички аналізу літературних творів та суджень про їх наукову, історичну, художню та естетичну цінність.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія української літератури I половини ХХ століття» студент повинен набути таких результатів (знань, умінь) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи, що забезпечують досягнення результатів навчання та компетентностей
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – своєрідність періодизації літературного процесу ХХ століття; – біографічні відомості письменників, творчість яких розглядається; – загальну характеристику творчості письменників, їх найважливіші твори; – найважливіші теоретичні проблеми, пов'язані з вивченням курсу; – зміст художніх творів, передбачених програмою для обов'язкового прочитання; – основні літературознавчі розвідки по творчості письменників цього періоду; – імена дослідників української літератури першої половини ХХ століття; – основні ювілейні дати, пов'язані з розвитком новітньої української літератури. 	<p>Методи:</p> <p>Пояснювально-ілюстративний (розповідь, презентації); частково-пошуковий (бесіда); репродуктивний (робота з художніми текстами, підручником, посібником); дослідницький (самостійна робота з науковою літературою, робота з фактичним матеріалом); інтерактивні (дискусія, мозковий штурм)</p> <p>Поточні контрольні заходи:</p> <p>Проміжні контрольні заходи: виконання тестових завдань у СЕЗН Moodle і письмово за окремими темами й розділами, усне опитування.</p> <p>Підсумковий контрольний захід:</p> <p>Залік</p>
<p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – аналізувати художні твори відповідно до вимог сучасного літературознавства та під заданим кутом зору, зокрема аналітично сприймати твір загалом, визначати його проблематику, складові елементи сюжету, здійснювати пообразний аналіз художнього твору, визначати засоби характеротворення; – здійснювати порівняльний аналіз кількох творів; – самостійно аналізувати художні твори; – виробляти власну думку про наукову, художню, історичну та естетичну цінність твору, вдаючись до полеміки з дослідниками; – простежити виявлення й розвиток традицій у творах, що вивчаються. 	
<p>Набути таких компетентностей:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність аналізувати літературні явища відповідно до стилю і напряму; – здатність давати оцінку літературним фактам; – здатність розуміти і осмислювати тексти; – здатність описувати художні образи та давати їм критичну оцінку; – здатність творчо мислити на основі розуміння художніх текстів; – здатність характеризувати окремі елементи художнього твору і художній твір загалом; – здатність шляхом самостійного навчання аналізувати запропоновані художні тексти, використовуючи здобуті вміння аналізу тексти. 	

Міждисциплінарні зв'язки. Курс є складовою частиною історії української літератури, він тісно пов'язаний із циклом дисциплін другої предметної спеціальності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЕСТЕТИЧНІ ПОШУКИ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ДОБИ РОЗСТРІЛЯНОГО ВІДРОДЖЕННЯ (1918 – 1937)

Тема 1. Відродження української літератури 20-х років ХХ століття

Проблеми становлення й розвитку новітньої літератури. Літературні угруповання, спілки, об'єднання («Плуг», «Гарт», «Нова генерація», «Гроно», «Авангард», «ВАПЛІТЕ», «Ланка», та ін.). Літературна дискусія 1925-28 років. Періодизація новітньої української літератури. Літературний авангард.

Тема 2. Творчість П. Тичини – синтез новітніх європейських поетичних шкіл із традиціями національного художнього мислення

Біографія письменника. Досонячнокларнетівський період творчості. Збірка «Сонячні кларнети». Феномен кларнетизму. Тематичні групи віршів. Особлива поетика Тичинівського вірша: мелодика слова і музики. Єдність природи, почуттів людини й музики у поезіях «Арфами, арфами...», «Ви знаєте, як липа шелестить...». Глибина почуттів ліричного героя у поезії «О панно Інно...» та художні засоби вираження. «Пам'яті тридцяти» – збірний образ ліричного героя. Історична основа поезії. Образно-символічне вираження ідеї твору.

Тема 3. Футуристичні пошуки М. Семенка

Життєвий і творчий шлях. Участь у футуристичному угрупованні «Аспанфут». Пошук форми у творчості поета. Творчість М. Семенка як екзистенційні пошуки людини свого місця у новому пореволюційному світі; спосіб пошуку – вихід за межі традицій. «Місто» – як прояв захоплення містом, яке живе своїм інтенсивним, повнокровним життям. Особливості версифікації та строфіки. Образ ліричного героя, який відчуває неспокій міста. «Бажання» – вірш-медитація у формі верлібру; експерименти з мовою і формою в поезії.

Змістовий модуль 2. УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕНЕСАНС 20-30-Х РОКІВ ХХ СТ.

Тема 4. М. Хвильовий – основоположник української прози ХХ століття.

Трагічна доля письменника. Видавнича, організаторська діяльність. Участь у літературній дискусії 1925 – 28 років. Стельові пошуки письменника в новелі «Я (Романтика)». Проблема внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і фанатичною відданістю революції. Образ ліричного героя – «Я». Образ матері як символ істинного «Я» ліричного героя. Символічність новели.

Тема 5. Неокласики – творці елітарної літератури

Своєрідність української неокласики. Історія виникнення «грона п'ятірного»; основні позиції неокласиків. Творчість М. Рильського. Філософічність, афористичність його лірики. Мотиви пошуків душевної рівноваги, краси в житті та в душі, вітаїзм, сповідальність, життєлюбство. Жанр сонету у творчості митця. Ліризм поезії М. Рильського як пошук людиною гармонії у соціально-політичних лихоліттях доби. «Солодкий світ!..» – усвідомлення неповторності кожної хвилини буття. «У теплі дні збирання винограду» – вишуканий зразок інтимної лірики. Краса природи, краса людини та її почуттів. Звернення до античних образів.

Змістовий модуль 3. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ 20-30-Х РОКІВ ХХ СТ.

Тема 6. Інтелектуальність прози В. Підмогильного

Життєва доля письменника. Формування світогляду. Проблематика, сюжет і композиція, образи роману «Місто». Психологічний реалізм, філософська осмисленість індивіда, стильова майстерність роману. Образ українського інтелігента Степана Радченка, вихідця із селян, проблеми ствердження в міському середовищі. Неоднозначність образу Степана Радченка. Морально-етичні колізії твору.

Тема 7. Остапа Вишня – засновник жанру усмішки

Життєвий шлях гумориста. Періодизація творчості. Жанрове багатство творчості (усмішки, фейлетони, памфлет, оповідання, новела, трагедія, рецензія). Особливості творчої манери в автобіографічних та «Мисливських усмішках» Остапа Вишні.

Змістовий модуль 4. МНОЖИННІСТЬ ЕСТЕТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДОБИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Тема 8. Ю. Яновський – експериментатор у прозі

Життєва доля письменника. Фактори творчого зростання. «Майстер корабля» – роман-містифікація, динамічний, модерний сюжет, умовність фабули, зміщення часопростору. Проблеми творення нової української урбаністичної культури; самоусвідомлення і пошук власного «я» новою українською людиною в новій дійсності. Прототипи персонажів твору та їхнє неоромантичне представлення – То-Ма-Кі, Режисер, Сев, Тайях; символічні образи Міста, Моря. Морально-етичні колізії твору. Національне кризь призму загальнолюдського.

Тема 9. М. Куліш – творець модерної драми українського революційного відродження

Розвиток нового українського театру («Березіль» Леся Курбаса, Харківський театр ім. І.Франка), драматургії 1920–1930 рр. (від ідеологічних агіток до психологічної драми). Біографія М. Куліша. Сатирична комедія «Мина Мазайло». Специфіка комедійного жанру. Розвінчання національного нігілізму, духовної обмеженості на матеріалі українізації (Мина, Мокій, дядько Тарас, тьотя Мотя). Сатиричне викриття бездуховності обивателів, що зрікаються своєї мови, культури, родового коріння. Актуальність п'єси сьогодні.

Тема 10. Еміграційна поезія початку ХХ століття. Історіософсько-культурологічні візії Є. Маланюка

Феномен поетичної празької школи. Передумови виникнення, часові межі. Біографічні відомості Є. Маланюка. Утвердження державності України – центральна ідея поетичного Універсуму Євгена Маланюка. «Один вечір» – вірєць інтимної лірики; художні засоби вираження почуттів ліричного героя. «Напис на книзі віршів..» – ліричний роздум про призначення поезії, важливості місії поета закарбовувати свій час для нащадків. «Під чужим небом» – ліричний роздум про митця у вигнанні; туга за рідною землею.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самост. робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практ. заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	6	4		2		9		5	12	9
2	15	10	4		2		9		5	7	21
3	15	8	4		2		9		5	7	11
4	15	8	4		2		9		5	14	19
Усього за змістові модулі	60	32	16		8		36		20	40	60
Підсумковий семестровий контроль залік	–	–	–		–	–	30	–	20	20	40
Загалом	90								–	–	100

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Відродження української літератури 20-х років ХХ століття	2	
	Творчість П. Тичини – синтез новітніх європейських поетичних шкіл із традиціями національного художнього мислення	2	
	Футуристичні пошуки М. Семенка	–	
2	М. Хвильовий – основоположник української прози ХХ століття	2	
	Неокласики – творці елітарної літератури	2	
3	Інтелектуальність прози В. Підмогильного	2	
	Остапа Вишня – засновник жанру усмішки	–	
4	Ю. Яновський – експериментатор у прозі	2	
	М. Куліш – творець модерної драми українського революційного відродження	2	
	Еміграційна поезія початку ХХ століття. Історіософсько-культурологічні візії Є. Маланюка	2	
Разом		16	

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Відродження української літератури 20-х років ХХ століття	–	
	Творчість П. Тичини – синтез новітніх європейських поетичних шкіл із традиціями національного художнього мислення	–	
	Футуристичні пошуки М. Семенка	2	
2	М. Хвильовий – основоположник української прози ХХ століття	2	
	Неокласики – творці елітарної літератури	–	
3	Інтелектуальність прози В. Підмогильного	–	
	Остапа Вишня – засновник жанру усмішки	2	
4	Ю. Яновський – експериментатор у прозі	2	
	М. Куліш – творець модерної драми українського революційного відродження	–	
	Еміграційна поезія початку ХХ століття. Історіософсько-культурологічні візії Є. Маланюка	–	
Разом		8	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Види поточних контрольних заходів	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1	Практичне заняття № 1	Питання для підготовки до практичних занять, завдання для самостійної роботи, тести розміщено у СЕЗН ЗНУ Moodle за посиланням: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12697	0,5 – 5	5
	Завдання практичного характеру (самостійна робота № 1, 2)		0,5 – 5	10
	Тест № 1		0,5 – 2	2
Усього за ЗМ 1	4			17
2	Практичні заняття № 2	Усне опитування	0,5 – 5	5
	Завдання практичного характеру (самостійна робота № 3)	Завдання практичного характеру (самостійна робота) – це робота, яку студент виконує за завданням викладача до кожного практичного заняття і яка потребує самостійного розумового напруження як під час аудиторних занять, так і поза ними. Самостійна робота надсилається у день проведення практичного заняття в електронному вигляді у СЕЗН ЗНУ Moodle.	0,5 – 5	5
	Тест № 2	Тести необхідно виконати в день проведення практичного заняття	0,5 – 2	2
Усього за ЗМ 2	3			12
	Практичні заняття № 3		0,5 – 5	5
	Завдання практичного характеру (самостійна робота № 4)		0,5 – 5	5
	Тест № 3		0,5 – 1	2
Усього за ЗМ 3	3			12
	Практичні заняття № 4		0,5 – 5	5
	Завдання практичного характеру (самостійна робота № 4)		0,5 – 5	10

	робота № 5, 6)			
	Тести № 4, 5		0,5 – 2	4
Усього за ЗМ 4	5			19
Усього	15			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичні питання	Перелік питань для підсумкового контролю розміщено у СЕЗН ЗНУ Moodle за посиланням: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12697	Відповідь на кожне теоретичне питання оцінюється у 10 балів, зокрема, враховується: – вичерпність, повнота, логічна структурованість відповіді; – уміле оперування літературознавчою термінологією, доцільне застосування елементів аналізу художнього тексту; – посилання на текст, влучне цитування, – уміння враховувати історико-літературний контекст, світогляд письменника для інтерпретації тексту.	20
	Тестування	Тести		20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / Упор. Віра Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
2. Історія української літератури : у 12 т. / за заг. ред. В. Дончика. Київ : Наукова думка, 2016. Т. 9. 782 с.
3. Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст. : навчальний посібник : у 3-х т. / за ред. В. І. Кузьменка. Київ : Академвидав, 2013. Т. 1. 592 с.
4. Ковалів Ю. Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст. : підручник : у 10 т. Київ : ВЦ Академія, 2015. Т. 4 : У сподіваннях і трагічних зламах. 576 с.
5. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: підручник : у 10 т. Київ : ВЦ Академія, 2013. Т. 1 : У пошуках іманентного сенсу. 512 с.

Додаткова:

1. «Мистецтво творять шал і розум». Творчість Богдана Ігоря Антонича : рецепція та інтерпретація : збірник наукових праць / Відпов. редактор Микола Ільницький. Серія : Українська філологія : школи, постаті, проблеми. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2011. Вип. 11. 512 с.
2. Агеєва В. Мистецтво рівноваги : Максим Рильський на тлі епохи. Київ: Книга, 2012. 391 с.
3. Бетко І. Sacrum поезії Богдана-Ігоря Антонича. *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze* Warszawa. 2020. № 10. S. 198–208.
4. Біла А. Український літературний авангард : пошуки, стильові напрямки : монографія. Київ : Смолоскип, 2006. 464 с.
5. Васьків М. Романні форми в українській літературі 1920-30-х років : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП. Буйницький О.А., 2009. 325 с.
6. Вісниківство : літературна традиція та ідеї : збірник наукових праць, присвячений пам'яті Василя Іванишина / Ред. колегія: Л. Кравченко (голова), О. Баган, П. Іванишин та ін. Дрогобич : Коло, 2009. 408 с.
7. Гуменюк В. Творчість Павла Тичини в контексті мистецьких віянь його доби. *Дивослово*. 2005. № 5. С. 56–60.
8. Досвід кохання і критика чистого розуму : Валер'ян Підмогильний. Тексти та конфлікт інтерпретацій / Упор. Галета О. Київ : Факт, 2003. 432 с.
9. Ільницький О. Український футуризм 1914–1930. Львів : Літопис, 2003. 454 с.
10. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну I половини ХХ століття : Україна і Польща. Київ : Основи, 2002. 328 с.
11. Нестелеєв М. На межі : суїцидальний дискурс українського модернізму : монографія. Київ : Академвидав, 2013. 256 с.
12. Підгайний С. Українська інтелігенція на Соловках : нестрільяні. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 326 с.
13. Сенік Л. Роман опору : український роман 20-х років : проблема національної ідентичності. Львів : Академічний Експрес, 2002. 239 с.
14. Токмань Г. Жар думок : лірика Євгена Плузника як художньо-філософський феномен : монографія. Київ : Видавничий центр «Академія», 2013. 224 с.
15. Цалик С., Селігей П. Таємниці письменницьких шухляд : детективна історія української літератури. Київ : Наш час, 2011. 352 с.

Інформаційні ресурси

1. Агеєва В. «Україна чи Малоросія?» – дискусія, через яку застрелився Хвильовий <http://www.bbc.com/ukrainian/blogs-38733485>.
2. Бібліотека української літератури. URL : www.ukrplib.com.ua.
3. Винні у любові до України Лесь Курбас і Микола Куліш https://www.youtube.com/watch?v=ZKu-0_ZT9ak
4. Електронна бібліотека української літератури університету м. Торонто. URL : www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html.
5. Коцарев О. 10 історій про неокласиків, після яких вам захочеться їх почитати <http://www.chytomo.com/issued/10-istorij-pro-neoklasikiv-pislya-yakix-vam-zaxochetsya-iix-pochitati>;
6. Літературна Україна. URL : <http://litukraina.kiev.ua/stepan-protsiuk-v-riu-v-liudskiy-rozum-liudsku-dushu>.
7. Мельників Р. Життя і смерть Миколи Хвильового. Від комуніста до комунара <http://www.istpravda.com.ua/research/2013/05/13/123968/>
8. Панченко В. Шокова терапія від Євгена Маланюка <http://litakcent.com/2008/02/25/volodymyr-panchenko-shokova-terapija-vid-jevheny-malanjuka/>
9. Скандальний Михаль Семенко та український футуризм. <http://kharkiv-nspu.org.ua/archives/3230>

10. Українська література. URL : www.ukrlit.vn.ua.
11. Українська проза. URL : <http://lib.ru/SU/UKRAINA/>
12. Харчук Р. Зміна обличчя: Павло Тичина <http://litakcent.com/2010/07/13/zmina-oblychchja-pavlo-tychyna/>
13. Читиво : Електронна бібліотека. URL : <http://chtyvo.org.ua/genre/khudozhnia/books/page-2/>